

VALORIFICAREA MEȘTEȘUGURILOR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL CU PROFIL ARTISTIC

Irina ETCO, asistent univ.

Summary

The article highlights the value, the importance of national culture, namely the valorization of our nation's past, the craftsmanship of our ancestors, which over the years have gained valuable culture for generations today. Folklore is the heart of culture, and with the cultivation of love for tradition in every child, this culture lives and breathe.

Izvorâte din experiența și înțelepciunea de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și dorul basarebean, din setea de liniște sau din dragostea pentru frumos, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații.

Tradițiile, obiceiurile, portul, meșteșugurile și folclorul sunt acele comori inestimabile care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Ele sunt documente grăitoare privind istoria și cultura acestor meleaguri pitorești. Imensul tezaur folcloric pe întregul teritoriu constituie o componentă valoroasă, o moștenire fără preț, pentru toți cei care trăiesc și viețuiesc în această țară [2, pp. 8-22].

Această moștenire trebuie dusă mai departe, pentru că un popor trebuie să trăiască din ceea ce lasă prin fiii săi. Dorim să înlocuim copiilor respectul pentru tradiții și, mai deosebi, pentru acele meșteșuguri, pe care strămoșii noștri, cu o deosebită măiestrie, ne-au lăsat cu demnitate nouă.

Dintr-o astfel de perspectivă și motivați moral față de cei ce au trăit și au muncit înaintea noastră pe ținuturile Moldovei, ne dorim a fi păstrătorii acestor „comori de suflet”.

Generațiile de astăzi n-au avut ocazia să asculte buneii la gura sobei, povestirile cu nesaț, despre acele frumoase șezători pe care le

făceau, de aceea ca scop de cercetare și implementarea tradițiilor în instituțiile de învățământ, valorificând meșteșugurile și tradițiile.

Meșteșugurile artistice sunt domeniul cel mai expresiv al culturii tradiționale. Prin definiția: a fi meșter înseamnă a cunoaște și a profesa mai mult decât alții un domeniu foarte specific al creației, care necesită cunoștințe și deprinderi de muncă special dobândite. Însușirea și transmiterea cunoștințelor, tehnicilor și procedeele de prelucrare prime, de confecționare a obiectelor în spiritul tradițiilor meșteșugărești se făcea preferențial în cadrul familiei sau ucenicie. În virtutea sincretismului culturii tradiționale, meșteșugurile acoperă un spațiu foarte vast al activităților umane, tezaurizează o îndelungată și bogată experiență a comunităților de utilizare a resurselor locale în crearea obiectelor necesare pentru întreținerea vieții [1]. La baza meșteșugurilor stă tradiția, înțeleasă ca un set de mecanisme prin care se transmit din generație în generație caracteristicile esențiale ale culturii. Toate meșteșugurile respectă modele confirmate și promovate permanent de către colectivitate. Obiectele produse cu ajutorul meșteșugurilor artistice tradiționale sunt foarte valoroase pentru a înțelege spiritul, forța și măreția creativității artistice și tehnice comunităților. Forma obiectelor este adaptată funcțiilor lor practice, dar tinde să se inscrie în tipar estetic. Decorul obiectelor este rezultatul unei duble acțiuni artistico-tehnice. Prioritară în configurarea lui pare să fie imbinarea motivelor și culorilor conform criteriilor artistice, dar acestea, la rândul lor, sunt produsul tehnicilor utilizate [4].

Arta populară moldovenească se face remarcată mai ales datorită numeroaselor meșteșuguri tradiționale precum: țesutul, prelucrarea artistică a lemnului, picturii icoanelor, încondierea ouălelor, olăritul sau confecționarea măștilor populare.

Pe vremuri, multe genuri de artă populară nu proveneau nici din pasiune, nu erau nici profesii, ci alcătuiau partea firească a habitatului, iar abilitățile privind meșteșugurile se transmiteau din tată-n fiu, în familie, ca ceva firesc și necesar. Locuitorii satelor nu

trebuiau doar să semene și să strângă roadele pământului. Să se îngrijească de animale, sau să construiască casă, ci și să creeze obiecte de trai. Îndeletnicirea femeilor, în ceea ce privește obiectele casnice, țineau în primul rând de țesătorie. Dar pentru aceasta, mai întâi trebuia crescut inul, cânepa sau bumbacul, crescutul animalelor pentru lână și abia mai apoi acestea erau prelucrate și din ele toarse fire. Războiul de țesut era pus în funcțiune imediat după Crăciun [3].

Prosoapele, fețele de masă sau de pernă, draperiile, cuverturile ori hainele de sărbătoare, toate erau înfrumusețate cu broderii și dantele. Mai mult „dantela” apărea și pe linguri de lemn, pe rafturile din bucătărie, pe ramele geamurilor și a ușilor, prin prelucrarea artistică a lemnului [8].

Creațiile meșterilor locali din aceste zile continuă să mențină vechile tradiții vii ca o legătură între trecut și prezent. Astăzi, obiectele de uz casnic, realizate manual de un meșter după tradițiile strămoșilor, au devenit suveniruri. Chiar dacă a pierdut astfel din valoarea utilitară, arta populară nu este pregătită să moară, căci meșteșugurile de artă reprezintă una din cele mai expresive deosebiri materiale ale unui popor față de altul. Niciodată nu vom confunda un covor moldovenesc cu cel turcesc, sau armenesc, spre exemplu, chiar dacă toate trei sunt țesute din lână de oaie, respectând metode aproape similare, pentru că există culori specifice, motive grafice și dimensiuni caracteristice. Cel mai răspândit ornament moldovenesc – geometric și puternic stilizat vegetal – se folosește și la sculptarea în lemn, adaugând decorațiuni noi la obiectele tradiționale pe care ei le realizează. Astfel, au apărut decorațiuni noi pe porțile înalte de lemn, pe bătele decorate în stil tradițional, pe măștile din lemn sau piese de mobilier. Drept dovadă, tradițiile nu au dispărut.

Prin meșteșugurile artistice tradiționale au fost valorificate toate bogățiile cadrului natural în care locuiesc comunitățile. Prelucrarea lemnului, pietrei, lutului, papurei, stufului, paielor, nuielelor constituie activități străvechi, promovate până în prezent pentru crea diferite obiecte de primă necesitate. Alte meșteșuguri s-

au dezvoltat ddataoirtă ocupațiilor de bază și secundare. Prelucrarea lânii și a pieilor pentru a confecționa haine și țesuturi de interior, la fel ca și prelucrarea cornului sunt meșteșuguri dezvoltate în strânsă legătură cu creșterea animalelor. Țesuturile pânzelor din fire de cânepă și in, confecționarea pieselor de port, cu ajutorul țesutului și al cusutului s-au afirmat grație dezvoltării agriculturii [10].

Meșteșugurile și tradițiilor moși strămoșilor noștri au o valoare spiritual-morală pentru generațiile moderne de astăzi, o prelungire a identității naționale, care ne privește pe noi, fiind o datorie de a ne cunoaște rădăcinile neamului și de a prelungi tradițiile cât se poate de mult [10].

Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențial creator, care își găsește expresia în cultura materială și spirituală. Expresii ale culturii materiale și spirituale sunt meșteșugurile populare. Originalitatea acestor indelitniciri se exprimă prin decorul estetic în care se regăsesc ornamente consacrate de veacuri și semne arhetipale cu valoare de simbol. Sub egida globalizării, interferențelor culturale, dar și a spiritului creator, au ajuns la confluența dintre tradiție și inovație.

Școala de astăzi trebuie să revalorifice dimensiunea metaculturală, determinând elevul la „a se cunoaște”, la „a se recunoaște” și „a se autocunoaște” cu ajutorul culturii. Capodoperele eposului folcloric reprezintă o originală dovadă a libertății de a gândi a neamului nostru.

În totalitatea lor, obiceiurile populare se constituie în adevărate „lecții” pentru generațiile tinere, ele reflectând date esențiale ale spiritualității țaranului român, principiile morale călăuzitoare în viață acestuia; în ele se regăsim, „simplitatea” gândirii omului din mediul rural, pentru care o importată deosebită o reprezintă credință în Dumnezeu, iubirea de țară, familia și muncă.

Marele interes față de meșteșugurile populare este motivul nu numai de aprecierea obiectivă a valorilor vitale, estetice și etice, dar și din cauza uneii crize ecologice legate de pierderea capacităților de

creație , de vlorificare a bunurilor materiale, de slăbirea continuității între generații și destrămarea patrimoniului tehnico- cultural și etnic al poporului. De faptul cum voi reveni la valorile etnoculturale, depinde viitorul și continuitatea neamului, destinul culturii etnice.

„Fiecare popor își creează o carte care nu s-a scris...” [6, p. 22].

Bibliografie

1. Bâtcă, M., Dimensiunile spirituale ale Basarabiei, Fundația Culturală Libra, București, 1998.
2. Buzilă, V., Ori te poartă cu ții vorba, ori vorbește cum ții portul (Modalități de menținere a statutului social în societatea tradițională) // Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie, vol. 13 (26), Chișinău, 2010, pp. 8-22.
3. Buzilă, V., Covoarele în contextul patrimoniului cultural al Republicii Moldova // Academos. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă, AȘM, nr. 1 (12), 2009, pp. 104-109.
4. Buzilă, V., Portul popular – marcă a identității culturale // Folclorul și contemporanitatea. Conservarea, revitalizarea și valorificarea culturii tradiționale, Chișinău, 2006, pp. 21-31.
5. Danii, A., Munca artistică în școala auxiliară, Chișinău, 1996.
6. Postolache, E., Fiecare popor își creează o carte care nu s-a scris... : [din discursurile rostite în față meșterilor populari din Hodinești] // Glasul națiunii, 2003, 18 dec., p. 22.
7. Potlog, E., Binele și frumosul pot fi cultivate /Moldova suverană, 2002, 22 oct., p. 4.
8. Stoica, G., Postolache, E., De la fibră la covor, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999.
9. Зеленчук, В.С., Молдавский национальный костюм, Тимпул, Кишинев, 1985.
10. <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Mestesuguri-populare-traditionale-moldovenesti.pdf>
11. <https://www.moldovenii.md/md/section/93>